SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 23. aprila 2009 *

V zadevi C-509/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Tribunale di Bergamo (Italija) z odločbo z dne 4. oktobra 2007, ki je prispela na Sodišče 21. novembra 2007, v postopku

Luigi Scarpelli

proti

NEOS Banca SpA,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet in E. Levits, sodniki,

* Jezik postopka: italijanščina.

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodna tajnica: R. Şereş, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. decembra 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za L. Scarpellija F. Maffettini in G. Pozzi, odvetnika,

– za NEOS Banca SpA S. Beccari, odvetnik,

– za italijansko vlado R. Adam, zastopnik, skupaj z W. Ferrante, avvocato dello Stato,

– za nemško vlado M. Lumma in J. Kemper, zastopnika,

– za madžarsko vlado J. Fazekas, R. Somssich in K. Borvölgyi, zastopnice,

– za Komisijo Evropskih skupnosti L. Pignataro-Nolin in W. Wils, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 11(2) Direktive Sveta z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti (UL 1987, L 42, str. 48).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med L. Scarpellijem in družbo NEOS Banca SpA (v nadaljevanju: NEOS Banca) glede izpolnitve kreditne pogodbe, ki je bila sklenjena zaradi nakupa motornega vozila, ki ni bilo nikoli dostavljeno.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V enaindvajseti uvodni izjavi Direktive 87/102 je navedeno:

„ker bi potrošnik glede blaga ali storitev, ki ga je pridobil na podlagi kreditne pogodbe, moral vsaj v spodaj opredeljenih okoliščinah imeti poleg njegovih običajnih pogodbenih pravic nasproti kreditodajalcu in dobavitelju blaga ali storitev še dodatne pravice nasproti kreditodajalcu; ker so zgoraj navedene okoliščine tiste, v katerih imata kreditodajalec in dobavitelj blaga ali storitev že vnaprej sklenjen dogovor, po katerem da kredit na voljo izključno navedeni kreditodajalec potrošnikom navedenega dobavitelja, da bi potrošniku omogočil nakup blaga ali storitev od navedenega dobavitelja“.

4 V petindvajseti uvodni izjavi te direktive je navedeno:

„ker ta direktiva sicer zagotavlja določeno stopnjo približevanja zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti ter določeno raven varstva potrošnikov, vendar to državam članicam ne bi smelo preprečevati, da ob upoštevanju njihovih obveznosti po Pogodbi ohranijo ali sprejmejo strožje ukrepe za varstvo potrošnikov“.

5 Člen 11(1) in (2) navedene direktive določa:

„1. Države članice zagotovijo, da obstoj kreditne pogodbe v nobenem primeru ne vpliva na pravice potrošnika nasproti dobavitelju blaga in storitev v primerih, ko blago ali storitve, kupljeno na podlagi take pogodbe, ni dobavljeno ali kako drugače ni v skladu s pogodbo za njegovo dobavo.

2. Kadar:

(a) za nakup blaga ali opravljanje storitev potrošnik sklene kreditno pogodbo z osebo, ki ni njegov dobavitelj;

in

(b) imata kreditodajalec in dobavitelj blaga ali storitev že vnaprej sklenjen dogovor, po katerem da kredit na voljo izključno navedeni kreditodajalec potrošnikom navedenega dobavitelja za nakup blaga ali storitev pri navedenem dobavitelju;

in

(c) potrošnik, naveden v pododstavku (a), dobi njegov kredit v okviru navedenega vnaprejšnjega dogovora;

in

(d) blago ali storitve, ki je predmet kreditne pogodbe, ni dobavljeno ali je dobavljeno le delno ali pa ni v skladu s pogodbo o njegovi dobavi;

in

(e) je potrošnik neuspešno uveljavil pravice nasproti dobavitelju,

je potrošnik nasproti kreditodajalcu upravičen uveljaviti pravice. Države članice določijo, v kakšnem obsegu in pod kakšnimi pogoji se te pravice lahko uveljavijo.“

Nacionalna ureditev

6 Člen 42 zakonske uredbe št. 206 z dne 6. septembra 2005 (redni dodatek h GURI št. 235 z dne 8. oktobra 2005) določa:

„V primeru neizpolnitve pogodbe s strani dobavitelja blaga ali storitev je potrošnik po neuspešnem opominu upravičen sprožiti postopek proti kreditodajalcu v mejah odobrenega kredita, če ima kreditodajalec na podlagi dogovora izključno pravico za odobritev kreditov strankam dobavitelja. Odgovorne so tudi tretje osebe, na katere bi kreditodajalec prenesel pravice iz kreditne pogodbe."

7 Vendar pa predložitveno sodišče poudarja, da v skladu z italijansko sodno prakso pravice, ki jih uveljavlja potrošnik, niso odvisne od tega, ali je bil dogovor o izključnosti med kreditodajalcem in dobaviteljem sklenjen ali ne.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

8 L. Scarpelli, kupec, ki se je 20. junija 2003 obrnil na prodajalca, družbo Autobrembate v lasti Briolija Duilia, da bi kupil motorno vozilo znamke Audi A4 1900 TD, je poleg prodajne pogodbe za to motorno vozilo podpisal tudi obrazec – ki ga je priskrbel prodajalec – za odobritev kredita pri družbi Finemiro SpA, katere pravna naslednica je družba NEOS Banca, kreditodajalec.

9 L. Scarpelli je s čeki v korist Briolija Duilia plačal 10.000 EUR in prejel kredit v znesku 19.130 EUR, ki je bil dodan že plačanim 10.000 EUR. Navedenemu kreditodajalcu je z mesečnimi obroki v višini 402 EUR začel odplačevati kredit.

10 Potem ko je plačal štiriindvajset obrokov v višini 9648 EUR in 130 EUR provizije, je L. Scarpelli prenehal plačevati mesečne obroke, ker mu vozilo še vedno ni bilo dostavljeno.

11 Družba Finemiro SpA je L. Scarpelliju izdala plačilni nalog za plačilo dolgovanega zneska, izračunanega v višini 15.678,38 EUR skupaj z obrestmi.

12 Pozneje je bil nad družbo Autobrembate uveden stečaj in L. Scarpelliju vozilo, ki ga je kupil, ni bilo nikoli dostavljeno.

13 L. Scarpelli je ugovarjal plačilnemu nalogu, pri čemer je trdil, da ni bil zavezan plačati dolgovanih mesečnih obrokov. Poleg tega je od družbe NEOS Banca zahteval vračilo 9778 EUR, ki jih je že plačal z mesečnimi obroki, skupaj z zakonitimi obrestmi in revalorizacijo.

14 Družba NEOS je v sodnem postopku ugovarjala zahtevam L. Scarpellija, ker člen 11 Direktive 87/102 določa izključitev odgovornosti kreditodajalca v vseh primerih, v katerih med kreditodajalcem in dobaviteljem ni razmerja izključnosti.

15 V zvezi s tem se je družba NEOS Banca sklicevala na nacionalne določbe in določbe Skupnosti, zlasti na člen 42 zakonske uredbe št. 206 z dne 6. septembra 2005, in trdila, da v primeru financiranja v sistemu neizključnosti potrošnik ne more sprožiti postopka proti kreditodajalcu, saj je ta možnost omejena za primer financiranja v sistemu izključnosti.

16 Ni sporno, da med družbama NEOS Banca in Autobrembate ni nobenega razmerja izključnosti.

17 Po ugotovitvah Tribunale di Bergamo glede na navedbe v enaindvajseti uvodni izjavi Direktive 87/102 ni gotovo, da je razmerje izključnosti nujni pogoj, da bi potrošniku priznali več pravic.

18 V teh okoliščinah je Tribunale di Bergamo prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 11(2) Direktive 87/102 razlagati tako, da je dogovor med dobaviteljem in kreditodajalcem, na podlagi katerega je strankam tega dobavitelja dan na voljo kredit le tega kreditodajalca, nujni pogoj za obstoj potrošnikove pravice, da – v primeru dobaviteljeve neizpolnitve – sproži postopek proti kreditodajalcu, tudi če ta pravica

pomeni: a) le pravico razdreti kreditno pogodbo ali b) pravico razdreti pogodbo in zahtevati povrnitev zneskov, plačanih kreditodajalcu?“

Vprašanje za predhodno odločanje

19 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali mora obstajati klavzula o izključnosti med kreditodajalcem in dobaviteljem, da bi lahko potrošnik sprožil sodni postopek proti kreditodajalcu v primeru neizpolnitve obveznosti dobavitelja. Natančneje, Tribunale di Bergamo sprašuje, ali je ta pogoj nujen v primeru zahtevka za razdrtje kreditne pogodbe in v primeru zahtevka za povrnitev zneskov, ki so bili že plačani kreditodajalcu.

20 V zvezi s cilji Direktive 87/102 je v njenih uvodnih izjavah navedeno, da je bila sprejeta z dvojnim ciljem, in sicer zagotoviti, prvič, vzpostavitev skupnega trga za potrošniške kredite (uvodne izjave od tretje do pete) in, drugič, varstvo potrošnikov, ki najamejo take kredite (šesta, sedma in deveta uvodna izjava) (sodbi z dne 23. marca 2000 v zadevi Berliner Kindl Brauerei, C-208/98, Recueil, str. I-1741, točka 20, in z dne 4. marca 2004 v zadevi Cofinoga, C-264/02, Recueil, str. I-2157, točka 25).

21 V zvezi s tem člen 11 navedene direktive po eni strani določa pravico potrošnika, da sproži postopek proti kreditodajalcu v primeru neizpolnitve ali nepravilne izpolnitve obveznosti dobavitelja zadevnega blaga ali storitev, in po drugi strani omejuje to pravico s številnimi pogoji, med katerimi je obstoj razmerja izključnosti med kreditodajalcem in dobaviteljem.

22 To določbo je treba razlagati glede na enaindvajseto uvodno izjavo Direktive 87/102, ki s sklicevanjem na ureditev iz člena 11 te direktive izrecno določa, da „bi potrošnik […] moral vsaj v spodaj opredeljenih okoliščinah imeti poleg njegovih običajnih pogodbenih pravic […] še dodatne pravice nasproti kreditodajalcu“. Na podlagi iste uvodne izjave „so zgoraj navedene okoliščine tiste, v katerih imata kreditodajalec in dobavitelj blaga ali storitev že vnaprej sklenjen dogovor, po katerem da kredit na voljo izključno navedeni kreditodajalec potrošnikom navedenega dobavitelja, da bi potrošniku omogočil nakup blaga ali storitev od navedenega dobavitelja“.

23 Iz tega sledi, da pomeni možnost uveljavljanja pravic, ki jo določa člen 11(2) Direktive 87/102, dodatno varstvo, ki ga daje ta direktiva potrošniku nasproti kreditodajalcu, poleg pravic, ki jih potrošnik že lahko uveljavlja na podlagi nacionalnih določb, ki se uporabljajo za vsa pogodbena razmerja. Zato se lahko izpolnitev različnih pogojev iz tega člena zahteva le v zvezi s postopki, sproženimi na podlagi tega dodatnega varstva.

24 Dalje je treba poudariti, da je tako branje člena 11 Direktive 87/102 v skladu z načinom usklajevanja, ki ga uveljavlja ta direktiva. Tako v skladu s petindvajseto uvodno izjavo navedene direktive ta državam članicam ne sme preprečevati, da ohranijo ali sprejmejo strožje ukrepe za varstvo potrošnikov, in torej določa minimalno usklajevanje na področju potrošniških kreditov. Države članice zato lahko uvedejo ureditev, ki je za potrošnike ugodnejša.

25 V kontekstu člena 11(2) Direktive 87/102 je Sodišče razsodilo, da je cilj te direktive zagotoviti spoštovanje minimalne ravni varstva potrošnikov na področju potrošniških kreditov (sodba z dne 4. oktobra 2007 v zadevi Rampion in Godard, C-429/05, ZOdl., str. I-8017, točka 47).

26 To razlago potrjuje tudi člen 14(1) navedene direktive, ki državam članicam nalaga, da zagotovijo, da kreditne pogodbe ne odstopajo – v potrošnikovo škodo – od predpisov nacionalnega prava, ki so sprejeti za uporabo te iste direktive (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Rampion in Godard, točka 48).

27 Poleg tega potrošnik nikakor ne more vplivati na razmerje med dobaviteljem in kreditodajalcem in je zato odvisen od pogodbenih pogojev, dogovorjenih med tema dvema podjetjema.

28 Poleg tega kreditodajalci potrošnikom pogosto predložijo že natisnjene obrazce za sklenitev kreditne pogodbe. Zato potrošnik, ki je šibkejša pogodbena stranka, po navadi nima možnosti, da bi besedilo spremenil.

29 Zato bi bilo pogojevanje uveljavljanja vseh pravic potrošnika nasproti kreditodajalcu z obstojem klavzule o izključnosti med tem kreditodajalcem in dobaviteljem v nasprotju s ciljem Direktive 87/102, ki je predvsem varstvo potrošnika kot šibkejše pogodbene stranke.

30 Iz zgoraj navedenih ugotovitev je razvidno, da v položaju, kot ga je opisalo nacionalno sodišče v svoji predložitveni odločbi, v katerem nacionalna zakonodaja, ki se uporablja za pogodbena razmerja, omogoča potrošniku, da sproži postopek proti kreditodajalcu, da bi dosegel razdrtje kreditne pogodbe in povrnitev že plačanih zneskov, Direktiva 87/102 ne zahteva, da so taki zahtevki pogojeni z zadevno izključnostjo. Nasprotno, izpolnitev takega pogoja se lahko zahteva pri uveljavljanju drugih pravic, ki jih ne

določajo nacionalne določbe na področju pogodbenih razmerij, kakršna je pravica do povrnitve škode zaradi neizpolnitve obveznosti dobavitelja zadevnega blaga ali storitev.

31 Zato je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 11(2) Direktive 87/102 razlagati tako, da v položaju, kot je ta v postopku v glavni stvari, obstoj dogovora med kreditodajalcem in dobaviteljem, v skladu s katerim kredit odobri izključno ta kreditodajalec potrošnikom tega dobavitelja, ni nujni pogoj za potrošnikovo pravico, da v primeru neizpolnitve obveznosti navedenega dobavitelja sproži postopek proti navedenemu kreditodajalcu, da bi dosegel razdrtje kreditne pogodbe in povrnitev zneskov, ki so že bili plačani kreditodajalcu.

Stroški

32 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 11(2) Direktive Sveta z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti je treba razlagati tako, da v položaju, kot je ta v postopku v glavni stvari, obstoj dogovora med kreditodajalcem in dobaviteljem, v skladu s katerim kredit odobri izključno ta kreditodajalec potrošnikom tega dobavitelja, ni nujni pogoj za potrošnikovo

pravico, da v primeru neizpolnitve obveznosti navedenega dobavitelja sproži postopek proti navedenemu kreditodajalcu, da bi dosegel razdrtje kreditne pogodbe in povrnitev zneskov, ki so že bili plačani kreditodajalcu.

Podpisi